

Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050

Een krachtig Neder-Betuwe

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Samenvatting	4
Praatplaat	5
Toekomstvisie – Een krachtig Neder-Betuwe.....	6
Verankering van de Toekomstvisie	15
Proces	18
Opbrengst reflectiefase	22
• Gemeenteraad	22
• Inwoners	23
• Maatschappelijke partners	26

Voorwoord

Wij zijn trots op onze gemeente. Hoe kunnen we het beter verbeelden dan met die prachtige film over Neder-Betuwe die in 2024 is gelanceerd en met deze woorden:

“Wij zijn gemeente Neder-Betuwe, een plek tussen rivieren, een plek achter dijken, een plek van ondernemers, van kwekers en van bouwers. Onze wortels liggen diep vervlochten in de vruchtbare, goede, Gelderse grond. Vanuit nederzettingen, duizenden jaren geleden, bleven wij groeien. Groeien én bloeien.

Dankzij onze natuur plukken we de vruchten van onze centrale ligging en reiken onze takken nu de grenzen van Gelderland, én van Nederland ver voorbij.

Het fruit valt hier niet ver van de boom. Onze stamvaders beschermden de Romeinse grenzen. Wij bieden weerstand aan het kolkende water.

We blijven vernieuwen, bouwen en ondernemen. Met familiebedrijven tussen bomen en fruit. We zwemmen hier in rust en in ruimte maar blijven verbonden door wegen en waterwegen.

Al komen we van verschillende takken, hier wonen en werken we samen, horen we elkaar, en leren we van elkaar. Oud en jong, en jong en oud. We bedenken, én herdenken samen. We koesteren onze kennis, geven die door aan nieuwe generaties en laten frisse ideeën ontkiemen.

Want dat is wie we waren en dat is wie we zijn. Het zit in onze natuur. Wij zijn gemeente Neder-Betuwe.”

We zijn trots op de gemeente die we zijn. De jongste gemeente van Gelderland wat betreft leeftijdsopbouw, lage werkloosheid, een indrukwekkende laanboomsector en andere bloeiende bedrijven, vele scholen, een gemeenschap waar we naar elkaar omkijken, een politiek stabiel klimaat. Zo kunnen we nog wel even doorgaan.

Dat wat Neder-Betuwe zo mooi maakt koesteren we en dat willen we graag behouden. Dit betekent dus ook: vernieuwen, want de wereld staat niet stil.

Deze toekomstvisie gaat over de kracht van Neder-Betuwe. Hoe zorgen we ervoor dat inwoners en ondernemers op een plezierige manier hier wonen, werken en leven? Hoe behouden we het dorpse karakter terwijl we hard groeien? Hoe behouden we de hoge mate van welvaart en hoe kan dit het mentale en fysieke welzijn van inwoners versterken? Hoe geven we ruimte aan de vele initiatieven vanuit de samenleving terwijl de gemeente tegelijkertijd het voortouw neemt op dat wat niet vanzelf gaat? Hoe blijven we financieel krachtig terwijl er tegelijkertijd bezuinigingen en extra taken vanuit het Rijk op ons afkomen?

In deze toekomstvisie kijken we naar het jaar 2050. Dat is een lange blik vooruit met de kennis van het heden en verleden. Een houvast om naar de toekomst te kijken. Deze toekomstvisie helpt om een gezamenlijke koers te varen die we zo nodig onderweg bijstellen.

Wij wensen u veel leesplezier en hopen vooral ook dat u zich herkent in de toekomstrichting die we met elkaar op willen gaan. Een toekomst waaraan we met vertrouwen en kracht naartoe willen werken.

Onze dank gaat uit naar iedereen die gedurende het traject van ruim een jaar meegedacht en meewerkte. Allereerst gaat onze dank uit naar de zeer betrokken inwoners die via de enquête en de gespreksavond hun betrokkenheid toonden en ideeën naar voren brachten.

Blij zijn we met de betrokken maatschappelijke partners die meedachten over een goede samenwerking voor de toekomst. Ook danken we de ambtelijke organisatie voor het bij elkaar brengen van de verschillende visies en

beleidsterreinen en daaruit deze toekomstvisie filterde. De wereld is complex. Dat vraagt om een benadering waarin we de maatschappelijke opgaven in samenhang bezien. Met een goede onderlinge samenwerking.

Tot slot bedanken we een ieder, voor de durf om na te denken over de toekomst. Voor de durf om keuzes te maken en daarmee soms ook te kiezen om iets niet of minder te doen. We vertrouwen er op dat dit onze gemeente helpt om krachtig te blijven, om te vernieuwen en daardoor alles waar we trots op zijn te kunnen behouden.

Namens het gemeentebestuur,
Burgemeester Kottelenberg

Samenvatting

We zijn trots op de gemeente die we zijn. Een relatief jonge bevolkingsopbouw, lage werkloosheid, een indrukwekkende laanboomsector, een gemeenschap waar we naar elkaar omkijken, een politiek stabiel klimaat. Dat wat Neder-Betuwe zo mooi maakt koesteren we en dat willen we graag behouden. Dit kan door keuzes te maken in deze Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050.

Neder-Betuwe kiest ervoor om te groeien naar maximaal 30.000 inwoners. Neder-Betuwe kiest ervoor om meer te focussen op het bevorderen van het welzijn van onze inwoners. Neder-Betuwe kiest ervoor om de kracht van de samenleving zelf leidend te maken en als gemeente vooral faciliterend te zijn. Deze keuzes hebben allerlei gevolgen die met voorbeelden zijn toegelicht.

Deze Toekomstvisie is tot stand gekomen door een zorgvuldig proces. In dit proces is geanalyseerd wat voor gemeente we nu zijn. Er zijn scenario's ontwikkeld over wat voor gemeente we willen zijn. De raad heeft hierover haar voorkeur uitgesproken. Het voorkeursscenario en de grote keuzes zijn getoetst bij de samenleving. Dit is gebeurd door een enquête onder inwoners te houden en door in gesprek te gaan met inwoners en maatschappelijke partners. De grote keuzes werden in grote lijnen bevestigd door de samenleving. Alleen op de mate van groei kwam duidelijk naar voren dat een groei van meer dan 30.000 inwoners niet wenselijk is.

Toekomstvisie 2050

Een krachtig Neder-Betuwe

Op deze pagina is de Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050 verbeeld. U ziet hierin drie gebieden waarop Neder-Betuwe de nadruk legt richting de toekomst. Per gebied is een aantal belangrijke speerpunten benoemd. De uitleg daarvan is te vinden in de Toekomstvisie. Deze Toekomstvisie helpt ons samen een gezamenlijke koers te varen.

Neder-Betuwe groeit en behoudt haar dorpse karakter

- Groei naar 30.000 inwoners
- Vooraf uitbreiden kleine dorpen
- Zelfvoorzienend energie opwekken
- Laanboomsector krimpt iets in

Trots op de laanboomsector

Investeren in preventie in het sociaal domein

Meer woningen voor starters en ouderen

Groei werkgelegenheid maakindustrie en theoretisch werk

Neder-Betuwe bevordert mentaal en fysiek welzijn

- We stimuleren de komst van een mini-kliniek
- We gaan door met programma's zoals:

Veilige infrastructuur, focus op fietsvriendelijke gemeente

Leefbaarheid door winkels en maatschappelijke voorzieningen

Ontmoetingsvriendelijke en beweegvriendelijke openbare ruimte

Uiterwaarden zoveel mogelijk toegankelijk voor recreatie

Neder-Betuwe faciliteert en werkt samen

Iedereen mag zichzelf zijn, we zetten ons in voor iedereen. We geven initiatieven van inwoners en ondernemers de ruimte en helpen ze verder.

De kracht van de samenleving is leidend

Samenwerken met maatschappelijke partners, ondernemers en inwoners

We hebben een voortrekkersrol binnen Regio Rivierenland

Stimuleren van vrijwilligerswerk

Toekomstvisie – Een krachtig Neder-Betuwe

Inleiding

De Toekomstvisie van gemeente Neder-Betuwe is dat Neder-Betuwe in 2050 een krachtige gemeenschap is. Een gemeente met een eigen koers, werkend vanuit eigen kracht. Met deze visie bouwt Neder-Betuwe doelbewust aan de toekomst. In 2050 is de leefomgeving gezond en is het welzijn van inwoners hoog en door goed rentmeesterschap is het prettig wonen in Neder-Betuwe. Op deze manier neemt Neder-Betuwe haar verantwoordelijkheid en geeft hiermee een positieve inbreng op de gezondheid en het welzijn van de Neder-Betuwse samenleving.

Om in 2050 een krachtige gemeente Neder-Betuwe te zijn, kiezen we in de Toekomstvisie van Neder-Betuwe voor drie belangrijke focuspunten: 1) een groei van de bevolking tot ongeveer 30.000, 2) meer focus op welzijn, en 3) een voornamelijk faciliterende rol als overheid. Hierna leggen we uit waarom het belangrijk is op deze drie onderwerpen duidelijke keuzes te maken.

Mate van groei

De focus om te groeien naar 30.000 inwoners werkt in heel veel zaken door. De mate van groei van aantal inwoners heeft gevolgen voor de groei van wooneenheden, groei van energiebehoefte, groei van (energie)infrastructuur, groei van commerciële voorzieningen, groei van maatschappelijke voorzieningen, groei van onderwijsinstellingen, groei van werkgelegenheid, etc. Daarom is de keuze tot hoever Neder-Betuwe moet groeien een belangrijk kader, het werkt in bijna alles door.

Balans tussen welvaart en welzijn

Meer focus op welzijn heeft gevolgen voor hoe Neder-Betuwe met haar strategische grondstoffen omgaat, zoals ruimte, energie en water. Maar het gaat ook om een verantwoord beheer van geld en de juist inzet van de ambtelijke organisatie. Bijvoorbeeld: Hoe kunnen we de ruimte (in dorpskernen en in het buitengebied) zo verdelen dat het welzijn van inwoners hierdoor verbeterd? Uiteindelijk gaat het om de balans tussen welzijn en welvaart. Meer focus op welzijn moet er niet voor zorgen dat we welvaart uit het oog verliezen. Welvaart draagt juist ook bij aan welzijn. Er wordt gekozen voor meer focus op welzijn omdat de welvaart in Neder-Betuwe al vrij hoog is (bijvoorbeeld omdat er veel werkgelegenheid is) terwijl het welzijn in Neder-Betuwe op verschillende punten (bijvoorbeeld op het gebied van gezondheid) nog sterke verbetering behoeft.

Rol van de overheid

We kiezen voor een faciliterende overheid. De kracht van de samenleving zelf (inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners) wordt leidend gemaakt. Dit heeft gevolgen voor de manier waarop beleid tot stand komt en wordt uitgevoerd en voor de relatie tussen de gemeente, zowel bestuurlijk als ambtelijk, en de samenleving. Financieel betekent dit minder, omdat de rol van de overheid meer iets zegt over relaties en samenwerking en minder over de grootte van de organisatie. Het faciliteren van initiatieven vanuit de samenleving en die aan elkaar verbinden vraagt een andere werkwijze van de organisatie. Tegelijkertijd zijn er ook andere rollen dan faciliterend die op bepaalde onderwerpen nodig zijn, zoals een presterende of responsieve gemeente. Bewustzijn over wanneer welke rol nodig is, en daarnaar kunnen handelen, is dan ook belangrijk.

In deze visie zijn verschillende voorbeelden aan de hand van deze focuspunten uitgewerkt om een en ander duidelijke te maken hoewel we ons er niet door laten beperken. Want er blijft ruimte om een en ander verder in te vullen.

Neder-Betuwe kiest voor middelmatige groei

In Neder-Betuwe is het prettig wonen volgens een grote meerderheid van onze inwoners. Ook in 2050 moet dit mogelijk blijven voor onze inwoners. Neder-Betuwe is in de afgelopen 25 jaar met zo'n 4.000 inwoners gegroeid van 22.000 naar 26.000. In de komende tijd, tot 2050, krijgt Neder-Betuwe er naar verwachting nog eens 4.000 inwoners bij en komt uit op ongeveer 30.000 inwoners. Dit kan duizend inwoners meer of minder zijn, dat is de bandbreedte.

Neder-Betuwe groeit daarmee een stuk harder dan het Nederlands gemiddelde, maar minder hard dan de grote groei van de afgelopen tien jaar. Er zijn tot 2050 voldoende betaalbare woningen gebouwd voor de autonome groei van de bevolking en zodat jeugd hier kan blijven wonen. Die 30.000 inwoners, dat is geen hard getal. Belangrijk is dat er voldoende woningen worden gebouwd om de autonome groei van de Neder-Betuwse bevolking bij te houden en de kleinste dorpen leefbaar. Er liggen al plannen voor het bouwen van voldoende woningen.

Tot 2050 wordt niet alleen gebouwd voor de autonome groei van de bevolking, maar voor een groot deel ook voor kleinere huishoudens. Gezinnen worden kleiner, er zijn steeds meer alleenstaande ouderen, jongeren wonen steeds vaker alleen. Dit heeft gevolgen voor het aantal wooneenheden, het type woningen, de manier van bouwen, het aantal netaansluitingen, het aantal parkeerplaatsen, et cetera. Wanneer de huidige plancapaciteit niet lijkt te kunnen voorzien in de autonome bevolkingsgroei en de krimp van de huishoudens, dan is het nodig extra woningbouwplannen te maken. Die extra plannen zijn dan vooral voor de kleinste kernen om deze dorpen ook leefbaar te houden.

Om het wonen in Neder-Betuwe prettig te houden, is het niet alleen belangrijk voldoende te bouwen. Het aanbod van nieuwe woningen moet passen bij de veranderende behoefte, zoals hofjes om sociale samenhang te bevorderen en mantelzorgwoningen om mantelzorg makkelijk mogelijk te maken.

Door vergrijzing zullen meer appartementen, levensloopbestendige woningen en seniorenwoningen nodig zijn en minder gezinswoningen. Voor starters is het van belang dat er voldoende sociale koopwoningen zijn. Ook de bouw van tiny houses en tijdelijke en flexibele bouw vormen een deel van de oplossing.

Prettig blijven wonen is voor onze inwoners het belangrijkste. Daarom neemt gemeente Neder-Betuwe meer de regie op het verbeteren van de kwaliteit en het aanbod van woningen door een actiever grondbeleid te voeren en landbouwgrond aan te kopen. Daarnaast is het van belang om lokale initiatiefnemers meer ruimte te geven om woningbouw te ontwikkelen. Hiervoor zijn de juiste kaders nodig in de ruimtelijke plannen en visies zodat we hier invloed op houden.

De groei naar 30.000 inwoners is alleen mogelijk als we radicaal anders omgaan met het vormgeven van het energiesysteem. Dat wil zeggen netbewust bouwen en zorgen voor opwek en gebruik op lokale schaal. In 2050 is Neder-Betuwe zelfvoorzienend in duurzame energie. Hiervoor is ingezet op kleine modulaire kernreactoren (SMR's) voor de lange termijn, en daarmee mogelijk ook netto energieleverancier aan grotere steden in de regio.

Op de korte termijn zit de winst in kleine windturbines op daken van bedrijven en op grond van agrariërs. Daarnaast zijn in 2050 zoveel mogelijk daken van huizen en bedrijven van zonnepanelen voorzien. Kernenergie kan tegelijkertijd een bron van warmte opleveren voor woningen en bedrijven.

In 2050 zijn geen nieuwe landbouwgronden ingezet voor zonneparken. Zo is onze negatieve invloed op het klimaat beperkter en houden we rekening met volgende generaties en hun belang om prettig te kunnen leven in Neder-Betuwe. Deze energievoorzieningen zijn noodzakelijk om de gewenste groei te kunnen faciliteren en te bereiken.

Daarnaast houden ze de energie voor de inwoners van Neder-Betuwe betaalbaar en zijn we door zelfvoorzienendheid minder kwetsbaar voor eventuele (cyber)aanvallen op onze landelijke energievoorzieningen. Hierdoor is Neder-Betuwe in 2050 niet afhankelijk van partijen waar we nauwelijks invloed op hebben en blijven we een krachtige gemeente.

De groei naar 30.000 inwoners betekent ook meer vervoersbewegingen per dag. Het zal meer zijn dan ons huidige wegennet aankan. Een flinke aanpak van de infrastructuur zal dan nodig zijn.

Hierbij leggen we de focus op meer bewegingen per fiets en minder per auto. Het is hierbij noodzakelijk om goede mobiliteit te behouden. In 2050 is Neder-Betuwe een fietsvriendelijke gemeente. Dit draagt bij aan de gezondheid van mensen en is goed voor het klimaat. Doordat steeds meer inwoners zich per fiets of te voet verplaatsen, is er minder behoefte aan parkeerplaatsen. Dit biedt kansen om de openbare ruimte anders in te richten: minder parkeerplaatsen, meer openbaar groen en meer woningen per hectare in nieuwbouwwijken.

De kosten voor voorzieningen in het sociaal domein lopen door de groei ook op. De huidige budgetten voor wettelijke taken als Maatschappelijke Ondersteuning en Jeugdzorg staan nu al onder druk. Dit vraagt een andere manier van organiseren: investeren in preventie om grotere problemen te voorkomen en mensen in hun kracht te zetten. De focus op preventie is noodzakelijk om deze kosten in 2050 beheersbaar te houden.

Neder-Betuwe kiest voor behoud van het dorpse karakter.

In 2050 hebben de dorpen nog steeds hun dorpse karakter. Zij hebben dat behouden doordat voornamelijk de kleinere dorpen zijn gegroeid, er niet teveel is verdicht, door te kiezen voor het bouwen van appartementencomplexen tot maximaal vijf verdiepingen en door een groene openbare ruimte die uitnodigt voor ontmoeting en beweging en die bovendien zorgt voor het opnemen van water bij hevige regenval. Door appartementen voor ouderen en jongeren dichtbij bestaande voorzieningen te bouwen houden we de kernen levendig en leefbaar.

Nieuwe wijken zijn ruim opgezet met voldoende ruimte voor openbaar groen, speeltuinen, sportvoorzieningen, dorpshuizen, kerken, detailhandel, huisartsen en andere gezondheidsvoorzieningen. Zo blijven de dorpen leefbaar. Door de grote dorpen niet veel groter te laten groeien blijven dagelijkse voorzieningen op loop- en fietsafstand. Het stimuleert minder de auto te pakken voor dagelijkse voorzieningen. Het werkt mee aan meer ontmoeting op straat in 2050 wat weer bijdraagt aan het behoud van het dorpse karakter. Door de inzet voor een fietsvriendelijke gemeente is het relatief veilig op straat en dat nodigt ook meer uit voor kinderen om buiten te spelen.

Neder-Betuwe benut het buitengebied voor groei van de dorpen.

In 2050 is er in het buitengebied zeker nog ruimte voor de agrarische sector want ook agrarische activiteiten dragen bij aan het dorpse karakter. Het is een sector waar we trots op zijn en die voor veel werkgelegenheid zorgt. Belangrijk is het dat de agrarische sector duurzaam is en als een goed rentmeester met onze grondstoffen (bodem, water en energie) omgaat. Voor onze inwoners is het van het grootste belang dat er daarnaast voldoende ruimte is in het buitengebied voor natuur en recreatie. Ook dit zorgt voor meer ruimte om elkaar te ontmoeten, het draagt bij aan gemeenschapszin en het behoud van het dorpse karakter.

De prachtige uiterwaarden zijn in 2050 de belangrijkste natuur- en recreatiegebieden van onze gemeente en dat zorgt ervoor dat wandelen, fietsen en sporten er onlosmakelijk mee verbonden zijn. Om dit te bereiken zijn de uiterwaarden na ontzanding ingericht voor natuur en toegankelijk gemaakt voor recreatie. Ook is er ruimte voor waterberging. Deze inrichting is van goede ruimtelijke kwaliteit. Waar mogelijk lopen er in de uiterwaarden kleine groepen vee zodat er ook ruimte voor de agrarische sector blijft. Het ontzanden draagt bij aan de economie en de woningbouw. Er is een groeiende behoefte aan werkgelegenheid. Omdat we ook rekening moeten houden met de schaarser wordende ruimte, zetten we meer in op werkgelegenheid die meer banen per vierkante kilometer oplevert.

De laan- en fruitboomteelt is in 2050 erg belangrijk voor Neder-Betuwe, ook vanwege de bijdrage die het levert aan de klimaatopgave. In de laan- en fruitboomteelt heeft verregaande robotisering plaatsgevonden. De sector is qua oppervlakte gekrompen omdat de gemeente gronden die grenzen aan de kernen heeft opgekocht voor woningbouw of omdat ondernemers zelf woningbouw zijn gaan ontwikkelen. De sector heeft zich tegelijkertijd wel kunnen ontwikkelen door pottenteelt en geavanceerde teelttechnieken toe te passen waardoor de productie op hetzelfde niveau blijft. Het is van belang dat de laanboomsector groot genoeg blijft want clustering biedt voordelen. Ook is het belangrijk de complete keten van bedrijven die aan de laanboomsector zijn

gerelateerd binnen de gemeentegrenzen te houden. Ook is het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen sterk gereduceerd zodat er geen last meer is van spuitzones.

De zone tussen de A15 en onze grotere dorpen is in 2050 deels benut voor de uitbreiding van onze bedrijventerreinen die getransformeerd zijn naar bedrijvenparken. Zowel de maakindustrie als de dienstverlenende sector zorgen voor meer werkgelegenheid per vierkante kilometer. Daarom is er in het buitengebied - naast meer natuur, woningbouw en openbaar groen - ook gekozen voor bescheiden ruimte voor kleinschalige kantoren om in de behoefte te voorzien van ruimte voor meer theoretisch werk. Deze kleinschalige kantoren krijgen met name een plek rondom de kernen en op de bedrijvenparken. Door de groei van het aantal inwoners zal er meer werkgelegenheid nodig zijn. Kantoren bieden de mogelijkheid meer banen per vierkante meter te huisvesten. Met name theoretisch geschoold werk dat gerelateerd is aan de laanboom- en fruitteeltsector en de maakindustrie is interessant.

Door meer ruimte voor openbaar groen binnen de kernen en op de bedrijvenparken blijft de wateroverlast en de overlast van hitte door te veel verstening in 2050 binnen de perken. Neder-Betuwe kiest voor wijkvernieuwing en nieuwe wijken met veel aandacht voor een openbare ruimte en openbaar groen die beweegvriendelijk en ontmoetingsvriendelijk zijn ingericht en bovendien bestand tegen extreme weersinvloeden. Dit draagt bij aan een gezonde en veilige werk- en leefomgeving.

Neder-Betuwe kiest voor behoud van gemeenschapszin.

De verschillen in identiteit zijn meer divers in 2050. De gemeenschapszin in de dorpen blijft onverminderd groot. Uiteraard behandelen we iedereen gelijk. Samen zetten wij ons in voor een zorgzame samenleving waarin de inwoners (blijven) omzien naar elkaar. Wij zijn er voor iedereen, van oud tot jong, ongeacht geloofsachtergrond, geaardheid, afkomst, eventuele beperkingen en met welke idealen dan ook.

Wij zetten ons in voor een respectvolle samenleving. Ontmoeting is daarbij erg belangrijk. Als gemeente zorgen we ervoor dat onze inwoners elkaar gemakkelijk kunnen ontmoeten, zowel in de dorpen als in het buitengebied. Wij faciliteren en stimuleren dit met de keuze van inrichting van de openbare ruimte.

Om vrijwilligerswerk door inwoners extra te stimuleren ondersteunt de gemeente in professionele hulp op het gebied van vergunningaanvragen en verzekeringen en met juridische, financiële en andere hulp. Ook veiligheid en het zich veilig voelen, net als mogen zijn wie je wilt zijn, dat alles draagt bij aan een respectvolle samenleving. Regionaal en lokaal liggen er nog mooie kansen om verhaallijnen en het historisch besef over onze leefomgeving zichtbaar te maken, voor inwoners en recreanten. De geschiedenis van onze gemeente en de regio is iets om trots op te zijn en om erover te vertellen. Dit alles draagt eveneens bij aan het behouden van de gemeenschapszin in de dorpen.

Neder-Betuwe kiest voor meer maatschappelijke voorzieningen.

Gezien de gestage groei van de bevolking zal het aantal maatschappelijke voorzieningen, zoals scholen, sportvoorzieningen en kerken toenemen. En er zijn lokale hubs van MBO- en HBO-scholen die intensief samenwerken met ons bedrijfsleven en de instellingen. Onze scholen zijn kindcentra geworden en functioneren steeds meer als de vindplaats voor zorg en ondersteuning voor kinderen in de leeftijd van 0 tot 18 jaar. Gemeente en scholen werken samen aan het welbevinden van onze jeugd. Neder-Betuwe blijft een aantrekkelijke gemeente voor gezinnen en daarmee ook voor kinderen.

Er is meer ruimte gekomen voor sociaal-maatschappelijke voorzieningen, zoals huisartsenpraktijken en andere gezondheidsdiensten, dorpshuizen en andere ontmoetingsplaatsen. Onze dorpskernen blijven levendig door aanwezigheid van detailhandel. Vanwege de groei van het aantal inwoners ontstaat er meer ruimte voor horeca en specialistische detailhandel die met name is op voedsel. We zorgen voor een goed vestigingsklimaat, maar gaan zelf niet ondernemen. Voorzieningen staan onder druk. Waar mogelijk proberen we voorzieningen overeind te houden om de dorpen leefbaar te houden.

Inwoners zijn bereid hun steentje bij te dragen in het op peil houden van bepaalde voorzieningen, zoals sportvoorzieningen, bibliotheken en dorpshuizen. De gemeente ondersteunt inwoners bij het realiseren en behouden van dergelijke voorzieningen. Voor het realiseren van essentiële voorzieningen als een mini-kliniek geeft de gemeente zoveel mogelijk ruimte voor ondernemers om dit te realiseren. Zo blijft Neder-Betuwe een energieke gemeente door leefbare en levendige dorpen

*Een mini-kliniek of (buiten)polikliniek is een lokale afdeling van een groter ziekenhuis waar mensen na verwijzing door een huisarts terecht kunnen voor onderzoek, diagnose, behandeling of controle. Een polikliniek maakt onderdeel uit van het ziekenhuis.

Neder-Betuwe kiest voor meer focus op welzijn.

De gemeenschapszin in onze dorpen is in 2050 verder verstevigd omdat scholen, (sport)verenigingen en kerken met elkaar actief (blijven) deelnemen aan de samenleving. Er zijn meer gemeenschappelijk gedragen initiatieven ontstaan die het wij-gevoel in onze dorpen versterken.

Inwoners in Neder-Betuwe hebben gekozen voor meer aandacht voor welzijn en willen dat we daarvoor meer inzetten op preventie. In (aanloop naar) 2050 zetten we daarom hoog in op de lange termijn met langdurige trajecten die zijn gericht op preventie. Voorbeelden zijn het succesvolle programma Gezond op eigen wijze, Opgroeien in een Kansrijke Omgeving en Kansrijke Start. Met deze programma's gaan we door en we breiden ze nog uit om nog meer te faciliteren dat mensen op hun eigen manier kunnen werken aan hun gezondheid.

Preventie gaat over gedragsverandering en die bereiken we niet alleen met een proefproject hier of daar. Gedragsverandering lukt niet alleen met een 'zachte' aanpak, maar vraagt ook om aanpassing van de fysieke leefomgeving. Denk bijvoorbeeld aan een fruitpluktuin die zowel ontmoeting, beweging en gezonde voeding stimuleert. Of denk aan wandelpaden, fietspaden, bankjes, pleinen voor ontmoeting, speeltuinen.

Door preventie verbetert de positie van kwetsbare inwoners. Dat is het belangrijkste doel. Het zorgt er ook voor dat de druk minder toeneemt op de kosten van Participatie, Wmo en Jeugdzorg. Voor preventie zetten we vooral in op tussenkomst waarvan het nut al is gebleken. We passen dit alles aan naar het karakter van Neder-Betuwe. Op die manier zetten we preventie zo effectief mogelijk in. Inwoners die mantelzorg verlenen krijgen aandacht. Mantelzorg-ondersteuning is in 2050 van het grootste belang omdat er steeds meer een beroep op hen wordt gedaan. De gemeente zet in op passende ondersteuning en het voorkomen van overbelasting van mantelzorgers. Door inloopplekken in de wijk te versterken met deskundigheid vanuit ervaringsdeskundigen, GGZ en de zorg, brengen we ondersteuning eerder en dichterbij onze inwoners.

Daarnaast proberen we zoveel mogelijk te voorkomen dat inwoners in armoede terechtkomen, ongezond worden, eenzaam of hulpbehoevend. Met name financiële zekerheid is erg belangrijk als het gaat om zorgen voor welzijn. Dit staat aan de basis van alle welzijnsmogelijkheden. Daarom is voldoende werkgelegenheid, zoals in de laanboom- en fruitteelt en in de maakindustrie, ook in 2050 erg belangrijk.

Voor zowel de laanboom- en fruitteelt als de maakindustrie is praktisch geschoold personeel blijvend nodig. Ook in 2050 zijn arbeidsmigranten onmisbaar maar wel minder in aantal en beter opgeleid dan in 2025. Arbeidsmigranten blijven nodig om de welvaart in Neder-Betuwe te behouden. Hun welzijn is vanzelfsprekend belangrijk voor Neder-Betuwe; zij verdienen net als de eigen inwoners een gezonde, veilige en prettige leefomgeving.

Neder-Betuwe stimuleert een gezonde levensstijl

De fysieke en mentale gezondheid van de Neder-Betuwse bevolking is aanzienlijk verbeterd in 2050. Dit draagt bij aan hun welzijn. Bijkomend voordeel is, dat het de gezondheidszorg toegankelijk en betaalbaar houdt. Voorkomen is beter dan genezen. Wij werken daarbij nauw samen met onze partners. Dit gebeurt onder meer door gezond bewegen te stimuleren met bijvoorbeeld wandelroutes in de uiterwaarden, een fietsvriendelijke gemeente zijn en door landelijke en mondiale ontwikkelingen in de verbetering van de zorg te volgen. Ook door het uitbreiden van de sportvoorzieningen en de oppervlakte openbaar groen per inwoner zijn de Neder-Betuwenaren meer buiten om te bewegen.

Onze jeugd leert al op jonge leeftijd het belang van gezond en lokaal eten kennen. Hun ouders zijn zich bewust van hun rol. Er is oog voor fysieke gezondheid maar ook voor mentaal welbevinden. In krachtige en vitale gemeenschappen kijken de dorpsgenoten naar elkaar om. De inwoners die tussen wal en schip dreigen te vallen krijgen tijdig laagdrempelige ondersteuning bij psychische problemen.

De dorpshuizen en bibliotheken zijn ontmoetingsplekken voor het hele dorp. Daar bieden we ook diensten aan op het gebied van zorg en financiën. Actieve vrijwilligers die zich hiervoor inzetten bieden wij hierbij zoveel mogelijk ondersteuning. Er is een nadrukkelijke inzet voor de komst van een mini-kliniek. Dit zorgt voor minder druk op de eerstelijns hulp door huisartsen en verlaagt de aanrijtijden voor ambulances. Ketensamenwerking tussen partners in het sociaal domein, veiligheidsdomein en zorgdomein is essentieel. Ook komen er meer integrale centra voor wonen, verpleging en zorg.

Neder-Betuwe kiest voor goede en veilige (fiets)verbindingen

De groei van inwoners vraagt om een betere infrastructuur zodat de dorpen leefbaar blijven. Met name fietsverbindingen zijn verbeterd waardoor inwoners sneller de fiets pakken. Er komen snelfietsroutes naar grotere plaatsen in de regio. Zo ontstaan ook veilige verbindingen voor de fietsende (jeugdige) inwoner.

Het openbaar vervoer is gericht op directe verbindingen met steden die rondom rivierenland liggen. Utrecht, Nijmegen, Arnhem, 's Hertogenbosch, Veenendaal en Ede-Wageningen zijn met maximaal één overstap bereikbaar. De reistijd met het openbaar vervoer naar de bestemming is aanzienlijk gedaald ten opzichte van het jaar 2025. Hierdoor is de auto minder aanwezig in de openbare ruimte en het zal daarmee de behoefte aan extra parkeerruimte in de kernen verminderen. Neder-Betuwe neemt de regie op het realiseren van de verbindingen die we zelf kunnen regelen. Voor het creëren van de regionale infrastructuur en openbaar-vervoersverbindingen is nadrukkelijk ingezet met krachtige lobbytrajecten.

Neder-Betuwe kiest voor een faciliterende en samenwerkende gemeente.

Neder-Betuwe werkt nauw samen met andere gemeenten, de provincie en in Europa. Door deze samenwerking blijft Neder-Betuwe krachtig en kunnen we aan al onze grote opgaven werken en efficiënter onze doelen behalen. Door de unieke stabiele politieke positie die gemeente Neder-Betuwe in de regio heeft, vervullen we ook een krachtige voortrekkersrol in de regionale samenwerking van Regio Rivierenland. Neder-Betuwe werkt nauw samen met maatschappelijke partners, ondernemers en met inwoners. Dit gebeurt per maatschappelijke opgave integraal met een coalitie van maatschappelijke partners.

Gemeente Neder-Betuwe kan dit alles niet zonder vrijwilligers. Sterker nog: in 2050 hebben we hun nog veel harder nodig. Vrijwilligers ondersteunen de gemeente in het uitvoeren van activiteiten die belangrijk zijn het voor het welzijn van onze inwoners. Dit ontlast de gemeente aanzienlijk. Wel zetten wij in op het optimaal ondersteunen van vrijwilligers in hun werk.

De gemeente geeft ondernemers via kaders de ruimte voor innovatie. De gemeente is allereerst faciliterend en daarnaast sturend als dat nodig is om ambities te behalen. Maatschappelijke partners staan vaak dicht bij inwoners dan de gemeente zelf. Gemeente Neder-Betuwe stelt doelen en werkt telkens zoveel mogelijk samen met lokale partners en partners die onze inwoners al goed kennen om die doelen voor elkaar te krijgen. Denk hierbij aan kerken, dorpsraden, jongerenwerkers, ondernemersverenigingen, et cetera. De focus ligt op het stimuleren van initiatieven, partners verbinden en initiatief nemen waar nodig. Belangrijk is het presterend kaders te stellen om de uitdagingen op gebieden als gezondheid, netcongestie, water, arbeidsmarkt en geschikte vervoersverbindingen gezamenlijk met de samenleving en het bedrijfsleven aan te kunnen.

Faciliteren en tegelijkertijd op bepaalde doelen presteren als gemeente, het, betekent dat Neder-Betuwe op die onderwerpen voldoende expertise in huis heeft om snel en krachtig te kunnen schakelen als individuele gemeente. In plaats van beleid op verschillende terreinen is er sprake van een integraal beleid. We werken daarom veel met programma's en projecten.

Artificial Intelligence (AI) zetten we op een veilige en grote schaal in voor leefbaarheid, duurzaamheid, inclusiviteit en om de lokale democratie te versterken. Dit kan alleen door ethisch verantwoord om te gaan met AI. Het gebruik van AI zal tegelijkertijd zijn weerslag vinden in de fysieke ruimte door een gericht aanbod van activiteiten en faciliteiten in bibliotheken, dorpshuizen, integrale centra voor gezondheid, et cetera.

Verankering van de Toekomstvisie

Deze Toekomstvisie is niet zonder gevolgen. Het plaatsen van een stip op de horizon en het maken van keuzes is niet vrijblijvend. Er zijn fundamentele keuzes gemaakt die we gaan verankeren in meer specifieke visies, strategieën, beleid en uitvoeringsplannen. De belangrijkste zijn in dit hoofdstuk op een rij gezet met een korte toelichting. Onderstaande lijst heeft niet de pretentie compleet te zijn. Belangrijker is het, met de Toekomstvisie 'de boer op te gaan' zodat mensen in beweging komen.

We hebben met deze Toekomstvisie een krachtig verhaal te vertellen. We weten waar we naar toe willen en hoe we dat gaan doen. Daar hebben we anderen bij nodig: inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere overheden. Door overal 'ons verhaal' te vertellen werken we vanuit onze kracht en dit zal inspirerend en motiverend werken. Als voor anderen duidelijk is wat wij willen, dan kunnen anderen met ideeën komen die daarbij passen.

Als gemeente hebben we hierbij een belangrijke rol in het verbinden van de juiste partners. Alleen op die manier behouden we de integraliteit die zo belangrijk is in deze Toekomstvisie, ook in de uitwerking.

Hieronder vindt u een greep uit de concrete punten voor het verankeren van de Toekomstvisie:

- **Omgevingsvisie**

Actualisatie Omgevingsvisie is voorzien voor 2026. De kaders uit deze Toekomstvisie verwerken we in de Omgevingsvisie. . Dat geldt voor de keuzes als gevolg van de te realiseren groei en de voorkeuren die hierover zijn uitgesproken over waar en op welke wijze deze kunnen plaatsvinden. Ook de focus op welzijn en wat dit betekent voor het gebruik van de ruimte verwerken we in de Omgevingsvisie. Het sociaal domein betrekken we hierbij nauw.

- **Energievisie**

De voorbereiding van de Energievisie loopt gelijk met de ontwikkeling van deze Toekomstvisie. Er vindt regelmatig afstemming plaats over de doorvertaling van de Toekomstvisie naar de Energievisie. Dit gaat met name over het vertalen van de groeicijfers naar een energiebehoefte. Maar ook over het al dan niet zelfvoorzienend zijn, de wijze van energie opwekken en waar dit zou moeten plaatsvinden.

- **Detailhandelstructuurvisie**

In deze Toekomstvisie kiezen we voor een bepaalde mate van groei en maken we keuzes in welk dorpskernen deze groei moet plaatsvinden. De visie spreekt over het behouden en vergroten van de leefbaarheid van de dorpskernen en de rol van commerciële voorzieningen hierbij. Deze uitgangspunten verwerken we in de Detailhandelstructuurvisie.

- **Intergemeentelijke Strategische Visie Laanboomcentrum Betuwe 2015**

Deze Toekomstvisie begrenst de uitbreiding van de laanboomteelt. Door de groei van het aantal inwoners en de krimp van huishoudens wordt de ruimte in Neder-Betuwe schaarser. Dit betekent dat de laanboomteelt niet zonder meerprioriteit heeft in de ruimte ten opzichte van woningbouw, natuur en recreatie en andere elementen die het welzijn van onze inwoners verhogen. Deze doorvertaling verwerken we bij de actualisatie van de Intergemeentelijke Strategische Visie Laanboomcentrum Betuwe 2015.

- **Integraal Huisvestingsplan onderwijs**

In het Integraal huisvestingsplan onderwijs is het van belang rekening te houden met de groei tot 30.000 inwoners, het gekozen uitgangspunt in deze Toekomstvisie. Ook moet er ruimte zijn in scholen voor laagdrempelige ondersteuning door professionals van buitenaf.

- **Nota Sociaal Domein**

In 2024 is de Nota Sociaal Domein geactualiseerd. Veel van wat er in deze geactualiseerde versie staat is in deze Toekomstvisie opgenomen. Bij een volgende actualisatie voeren we ook inhoudelijke wijzigingen door. In deze Toekomstvisie ligt de nadruk op de verwevenheid tussen het fysieke en het sociale domein. Om blijvend te werken aan het welzijn van onze inwoners is een verdere doorvertaling nodig van de inhoud van de Nota Sociaal Domein naar wat dit betekent voor de fysieke leefomgeving. In deze Toekomstvisie zijn hierover al voorbeelden gegeven, maar een complete doorvertaling ontbreekt nog. Na de doorvertaling zal dit in de Omgevingsvisie moeten landen. Daarnaast is het van belang dat deze doorvertaling het startpunt is voor alle projecten op het gebied van inrichting, beheer en onderhoud van de openbare ruimte, zoals wijkrevitalisering.

- **Woonzorgvisie**

De Woonzorgvisie is in de maak. Deze stellen we in december voor aan de raad ter vaststelling waarna de uitwerking plaatsvindt in een uitvoeringsprogramma. De woonzorgvisie gaat over het realiseren van passend wonen en de zorg voor specifieke doelgroepen, waaronder ouderen. In de Toekomstvisie noemen we zakenover bouwen voor bepaalde behoeften. Dit verwerken we in de Woonzorgvisie

- **Programma Wonen**

In het programma Wonen is opgenomen wat onze plannen zijn voor de komende jaren in Neder-Betuwe op het gebied van woningbouw. In deze Toekomstvisie zijn keuzes gemaakt voor hoeveel Neder-Betuwe nog wil groeien en welke typen woningen daarvoor met name nodig zijn. Dit biedt kaders voor de hoeveelheid en kwaliteit van de woningen; dit werkt door in het Programma Wonen. Gezien de doorlooptijd van het programma tot 2030 is actualisering in een eerder stadium nodig.

- **Nota Grondbeleid**

De nota Grondbeleid geeft inzicht in de manier waarop gemeente Neder-Betuwe haar grondbeleid inzet om de ruimtelijke ontwikkeling binnen de gemeente te faciliteren en te stimuleren. Daarnaast stelt het grondbeleid de gemeente in staat een regierol in te nemen. Deze Toekomstvisie beschrijft nieuwe keuzes en afwegingen die hieraan ten grondslag moeten liggen, zoals het voeren van een actiever grondbeleid. Dit betekent dat wij de Nota Grondbeleid actualiseren.

- **Strategie Regionale Samenwerking**

Op dit moment is er geen visie op regionale samenwerking. We merken echter steeds vaker dat we de grote opgaven alleen kunnen realiseren door een goede regionale samenwerking. Dat vraagt om strategische keuzes. Aan de hand van deze Toekomstvisie kunnen we een eerste Strategie Regionale Samenwerking ontwikkelen. Focus hierbij is de rol die Neder-Betuwe kan spelen in Regio Rivierenland als politiek de meest stabiele gemeente.

- **Kansenagenda**

De gemeenten in Regio Rivierenland zijn recent begonnen met het opstellen van een Kansenagenda, een soort toekomstvisie voor Regio Rivierenland. De kaders uit de Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050 moeten een plek krijgen in de Kansenagenda zodat dit mooi aansluit op het regionale beleid en de visies van andere gemeenten.

- **Visie op Dienstverlening**

De Visie op Dienstverlening stellen we gelijktijdig met de Toekomstvisie vast. Met name de rol van de overheid en wat dit betekent voor de wijze waarop we onze dienstverlening vormgeven werkt door. De Visie op Dienstverlening en de Toekomstvisie zijn daarom nauw met elkaar verbonden. In de voorliggende Visie op Dienstverlening is het gebruik van AI nog weinig uitgewerkt. Dit zal in een geactualiseerde Visie op Dienstverlening verder uitgewerkt zijn, in lijn met deze Toekomstvisie. Dit vraagt op termijn investeringen; nu zijn ze nog niet nodig.

- **Participatieverordening**

Door de 'Wet versterking participatie op decentraal niveau' is een nieuwe Participatieverordening in ontwikkeling. Met name de rol van de overheid en wat dit betekent voor de relatie tussen gemeente Neder-Betuwe en haar inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie werkt door. Zo zullen we meer met overheidsparticipatie en inwonersinitiatieven gaan doen om een faciliterende overheid te kunnen zijn. Er is regelmatige afstemming om de grondhouding van een faciliterende overheid in het Participatiebeleid door te vertalen.

- **Informatiebeleidsplan**

In deze Toekomstvisie staan verschillende onderwerpen benoemd die hun weerslag hebben op hoe we met informatie omgaan. Onder andere de rol van de overheid (vooral faciliterend), onze relatie met inwoners, ondernemers en maatschappelijke organisatie, het gebruik van AI, open data, integraal werken aan opgaven door projecten en programma's, et cetera. Dit nemen we in een geactualiseerd Informatiebeleidsplan op zodat het informatiebeleid en de informatiesystemen hieraan ondersteunend kunnen zijn.

- **Dorpsvisie**

De Toekomstvisie betekent voor elk dorp in gemeente Neder-Betuwe weer iets anders. Elk dorp heeft zijn eigen unieke kenmerken. In samenwerking met partners als een dorpsraad vertalen we de Toekomstvisie naar een Dorpsvisie voor elk dorp.

Proces

Inleiding

In dit hoofdstuk wordt teruggeblikt op het proces dat is gelopen om te komen tot deze Toekomstvisie. In juni 2024 gaf het college van burgemeester en wethouders opdracht gegeven om uitvoering te geven aan de bestuursopdracht 'Strategische koers Neder-Betuwe'. Een belangrijk resultaat van dit traject is deze Toekomstvisie Neder-Betuwe 2050. Een zorgvuldig proces is doorlopen. Hoe dat is gegaan en welke verdere stappen volgen lichten we hierna verder toe.

1. Oriëntatiefase

In de oriëntatiefase is onderzocht wat relevante onderwerpen zijn voor Neder-Betuwe. Hieruit kwamen naar voren: Wonen, Werken, Voorzieningenaanbod, Leren/ontwikkelen, Mobiliteit, Inrichting persoonlijk leven (Vrije tijd, Religie), Veiligheid, Gezondheid, Zorg, Leefomgeving, Inclusie/diversiteit, Vertrouwen in de overheid / Goed Lokaal Bestuur.

Voor die onderwerpen is onderzocht welke trends en ontwikkelingen er zijn die invloed hebben op Neder-Betuwe. Ook zijn de belangrijkste bestaande visies en strategieën naast elkaar gelegd en is beoordeeld in hoeverre deze op elkaar zijn afgestemd. Aan de hand van een analyse is een beeld ontstaan over wat voor gemeenten we nu zijn en welke kansen dat oplevert en met welke knelpunten we rekening moeten houden.

Enkele van de belangrijkste punten hieruit waren:

- Het gaat goed met de economie in Neder-Betuwe, er is lage werkloosheid.
- Neder-Betuwe is een relatief veilige gemeente.
- Neder-Betuwe heeft van alle gemeenten in Gelderland het hoogste percentage overgewicht.
- Neder-Betuwe heeft van alle gemeenten in Gelderland het laagste percentage openbaar groen in Gelderland. De afstand tot openbaar groen is relatief groot.
- Het aantal inwoners is de afgelopen jaren veel harder gegroeid dan gemiddeld in Nederland. Dit legt druk op bestaande infrastructuur en de voorzieningen.

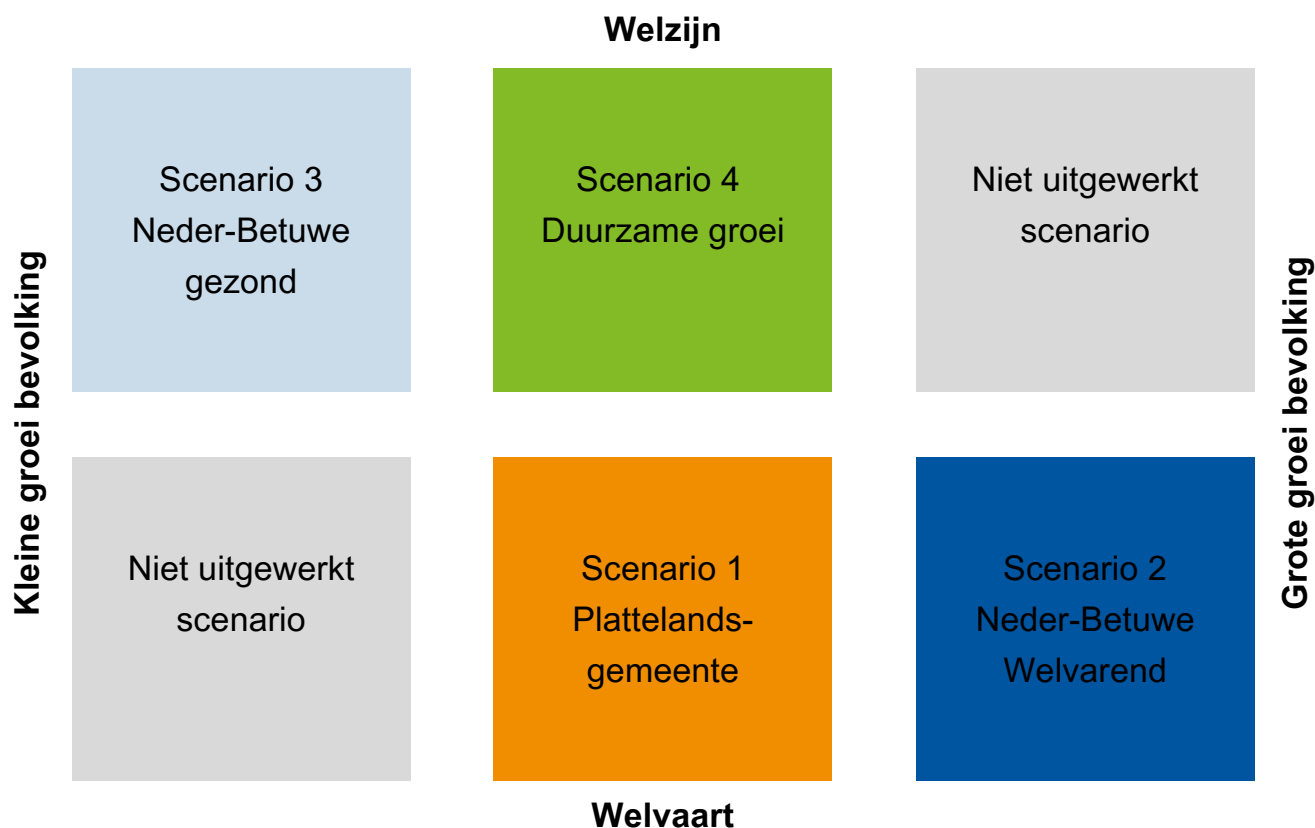
2. Afwegingsfase

Vervolgens is nagedacht over wat nu de belangrijkste onderliggende dilemma's zijn die invloed hebben op wat voor gemeente willen we zijn. Hierbij zijn drie dilemma's geformuleerd, mede op basis van planvorming die op veel plekken in Nederland en daarbuiten plaatsvindt:

1. De mate van groei
2. Balans tussen welzijn en welvaart
3. De rol van de overheid/wijze van samenwerking (met inwoners, ondernemers, maatschappelijke partners, regionaal, etc.)

Op basis van de eerste twee dilemma's zijn vier scenario's ontwikkeld. Het derde dilemma is in de tekst van de scenario's verder uitgewerkt. Zie hieronder de vier scenario's:

Deze scenario's zijn door het college en de raad besproken. Vervolgens heeft het college de raadsfracties gevraagd hun voorkeuren uit te spreken. De raadsfracties waren unaniem voorstander van een middelmatige groei van de bevolking (30.000 tot 35.000 inwoners). De meeste raadsfracties kozen voor een scenario met focus op welzijn. Er werd ook een alternatief scenario ontwikkeld door een van de raadsfracties zonder een duidelijke focus op welzijn of welvaart. Deze voorkeuren zijn vervolgens door het college verwerkt in een Ontwerpvisie: een voorzichtig antwoord op de vraag 'wat voor gemeente willen we zijn?'.

3. Reflectiefase

Doel van deze fase was te reflecteren op het voorzichtige antwoord op de vraag 'wat voor gemeente willen we zijn?' zoals geformuleerd in de Ontwerpvisie. De raad, inwoners en maatschappelijke partners zijn gevraagd hierop te reflecteren. Hiervoor zijn verschillende activiteiten georganiseerd:

- Enquête onder inwoners. Hierop kwam een relatief hoge respons in vergelijking met andere gemeenten. Doel hiervan was om te ontdekken hoe de samenleving over de verschillende dilemma's denkt. De verschillende dorpen en leeftijden zijn goed vertegenwoordigd onder de respondenten. Dit wijst op een redelijke representativiteit en hoge betrokkenheid.
- College-informatieavond met de raad. Doel hiervan was om met de raad door te denken over wat het betekent om een kant van de dilemma's te kiezen. Bijvoorbeeld, wat betekent een groei naar 35.000 inwoners, en in hoeverre is dit wenselijk?
- Gespreksavond van college en raad met inwoners en maatschappelijke partners. Doel hiervan was erachter te komen waarom er op een bepaalde manier over de dilemma's wordt gedacht.
- Het college heeft nagedacht over de concrete consequenties van de verschillende kanten van de dilemma's.

De reacties vanuit inwoners en maatschappelijke partners op deze activiteiten waren over het algemeen positief.

4. Besluitvormingsfase

Het college heeft de reflectiefase geëvalueerd en kijkt hier positief op terug. Voor een groot deel komt de input overeen met wat de raadsfracties als voorkeur hebben doorgegeven, zoals samengevat in de Ontwerpvisie. Dit laat zien dat zowel de raad als het college goed heeft aanvoeld wat er onder inwoners en maatschappelijke partners leeft. Met de input uit de reflectiefase is de Ontwerpvisie verder uitgewerkt en ingekleurd met alles wat gezegd is. Dit resulteerde in een concept Toekomstvisie. Deze is in juni 2025 aangeboden aan de raad. De raad krijgt gelegenheid om hier nog schriftelijk feedback op te geven. De feedback wordt verwerkt en de definitieve versie wordt in de raadsvergadering van september 2025 behandeld.

Vervolg

Nu deze Toekomstvisie is vastgesteld begint het grote werk pas echt. Uit deze Toekomstvisie komt 'huiswerk' voort: aanpassingen aan bestaande visies, beleid, strategieën, werkwijzen en samenwerkingen. Daarnaast vormt de Toekomstvisie het toetsingskader voor nieuw beleid. Het betekent dat nieuwe ideeën moeten passen bij deze Toekomstvisie.

Tijdens de reflectiefase is samen met maatschappelijke organisatie en inwoners nagedacht over het vormgeven van de Neder-Betuwse samenleving. Dat is geen eenmalige actie, het is het begin van een beweging waarin we als gemeente maatschappelijke partners en inwoners gaan verbinden. Met de Toekomstvisie stellen we duidelijke doelen, samen met maatschappelijke partners en inwoners werken we aan die doelen.

Belangrijk is om de Toekomstvisie met enige regelmaat te herijken. Want de wereld verandert, dus iken wij steeds opnieuw om te zien of we moeten bijstellen om op koers te blijven. Voor een mooi en krachtig Neder-Betuwe.

Opbrengst reflectiefase

In dit hoofdstuk wordt een samenvatting gegeven van de input die gedurende de reflectiefase is opgehaald. Hieronder wordt per groep weergegeven welke input is opgehaald.

Gemeenteraad

De gemeenteraad heeft aangegeven niet te willen bouwen om het bouwen. De gemeenteraad constateerde dat eerder wel eens het getal van 35.000 inwoners is geroepen en dat dit een eigen leven is gaan leiden. Bij nader inzien vindt de raad 35.000 inwoners wel erg veel, dat betekent namelijk een groei van bijna 40% tot aan 2050, terwijl Nederland maar 10% groeit in diezelfde periode.

De raad heeft aangegeven dat 30.000 inwoners eerder realistisch is, maar dat een hard getal niet leidend moet zijn. Het is volgens de raad van belang dat er een balans is tussen voldoende woningen om de autonome groei te kunnen faciliteren en tegelijkertijd het dorpse karakter weten te behouden. Hiervoor is het volgens de raad met name van belang om de juiste type woningen te bouwen zodat dit aansluit bij de behoefte van jongeren en ouderen. Dit kan deels ook in de vorm van hoogbouw tot 4 of 5 verdiepingen. De grote

‘Met zulke groeiambities is een toekomstvisie keihard nodig omdat de omgeving hier veel van gaat merken.’

Raadslid

groei van de afgelopen jaren heeft meer druk gezet op de infrastructuur. Om het dorp uit te komen is nu soms al lastig. Er moet volgens de raad niet alleen gebouwd worden, maar de (energie)infrastructuur moet gelijk meegroeien, net zoals huisartsen en (sport)voorzieningen.

De raad geeft aan de balans tussen welzijn en welvaart belangrijk te vinden. Zonder welvaart geen welzijn en andersom. Om het welzijn te bevorderen geeft de raad aan vooral faciliterend te willen zijn. De eigen kracht van inwoners is belangrijk. Zo kunnen inwoners ook gaan hardlopen of wandelen om gezonder te worden. Als bepaalde doelen om het welzijn te bevorderen niet behaald worden vanuit de eigen kracht van de samenleving, dan zal de gemeente wel iets moeten gaan doen, en dat kost dan geld. Dit betekent niet direct een lastenverhoging, maar dat kan het wel betekenen als dit nodig is.

De raad ziet dat er veel initiatief komt vanuit de samenleving, bijvoorbeeld rondom de dorpshuizen. De combinatie tussen ondersteuning door de gemeente en uitvoering door de samenleving is belangrijk. Hiervoor vindt de raad het belangrijk dat de gemeentelijke organisatie goed toegerust moet zijn. Het is belangrijk om eerst te bepalen wat nodig is, daarna te kijken welke organisatie daarbij nodig is om de samenleving voldoende te ondersteunen. Te veel uitbesteden helpt daarbij niet als partners de Neder-Betuwe samenleving niet kennen. De raad geeft aan het belangrijk te vinden vooral met lokale partners samen te werken omdat zij de Neder-Betuwse samenleving goed kennen.

Samenwerken met lokale partners is ook belangrijk om te voorkomen dat inwoners in armoede vallen, ongezond of eenzaam worden. Vooral voor het welzijn van inwoners maar ook voor de financiën van de gemeente is het volgens de raad van belang om te voorkomen dat inwoners in de problemen komen en er veel geld aan het vangnet uitgegeven moet worden. Hierbij vindt de raad het belangrijk om niet telkens allerlei pilots te doen zonder dat duidelijk is wat het meetbare effect is.

‘Er is in de raad vrij eenstemmig gesproken over de dilemma’s.’

Raadslid

Inwoners

Veel inwoners geven aan dat ze het fijn wonen vinden in Neder-Betuwe. De Waal, de Rijn, de dijken en de uiterwaarden zijn plekken die inwoners hoog waarderen en die bijdragen aan het met plezier wonen in Neder-Betuwe.

Voldoende woningen

Als inwoners nadenken over de toekomst, dan vinden zij het belangrijkste dat er voldoende woningen zijn die aansluiten op de behoefte, van met name jongeren en ouderen. Inwoners vinden het belangrijker wat we gaan bouwen dan hoe véél we gaan bouwen. 2-onder-1-kap-woningen zijn er genoeg en ook zijn er veel rijtjeshuizen. Er is vooral behoefte aan betaalbare woningen, zoals tiny houses voor jongeren. Ook is er behoefte aan appartementen voor ouderen. Inwoners vinden het ook mooi als jongeren en ouderen gemixt kunnen wonen zodat ze iets voor elkaar kunnen betekenen. Het uitbreiden van het aantal woningen mag echter niet ten koste gaan van het dorpse karakter. Dat is iets wat inwoners erg belangrijk vinden om ook in de toekomst te behouden.

Zorg, gezondheid en veiligheid

De leefomgeving, zoals voldoende natuur en schone lucht, is belangrijk om in de toekomst veel aandacht voor te hebben en te houden. Zorg, gezondheid en veiligheid zijn de belangrijkste thema's waarvan inwoners willen dat daar in de toekomst minstens zoveel aandacht naar toe blijft

gaan. Volgens inwoners moet de gemeente Neder-Betuwe zich in de toekomst minder bezighouden met thema's als inclusie/diversiteit/inrichting persoonlijk leven.

Dilemma 1: mate van groei

Hier kunt u aangeven in welke mate de bevolking van Neder-Betuwe mag groeien.

Neder-Betuwe blijf een kleinschalige gemeente met een dorps karakter met maximaal 30.000 inwoners.

50,6% (131 keuzes)

Dit betekent dat het huidige karakter en identiteit van de gemeente grotendeels in stand blijft. Maar de betaalbaarheid van voorzieningen (detailhandel, scholen, dorpshuizen, etc) onder druk komt te staan. En de beschikbaarheid van betaalbare woningen laag blijft voor toekomstige generaties.

De bevolking van Neder-Betuwe mag doorgroeien naar 30.000 tot 35.000 inwoners in 2050.

49,4% (128 keuzes)

Dat betekent dat er 1.500 tot 3.400 woningen bij moeten komen. Dit vraagt veel inzet van de gemeente. Het betekent ook dat er meer druk op de schaarse ruimte wordt gelegd en dat er iets anders moet verdwijnen. Bijvoorbeeld openbaar groen of agrarisch gebied. Bij 35.000 inwoners kan het kleinschalige karakter verdwijnen.

gaan. Volgens inwoners moet de gemeente Neder-Betuwe zich in de toekomst minder bezighouden met thema's als inclusie/diversiteit/inrichting persoonlijk leven.

Minder ruimte voor de agrarische sector

Inwoners willen dat er minder ruimte komt voor de landbouw en de agrarische sector. Zo vinden inwoners dat er best wat hectares laanboomteelt mogen verdwijnen als daar woningen voor terugkomen. Zo mag de gemeente Neder-Betuwe volgens inwoners doorgroeien tot ongeveer 30.000 inwoners. De helft vindt dat het ook minder kan, van de andere helft mag het ook wel iets meer.

Leefbaarheid (kleinere) dorpen

Ook willen inwoners de uitbreiding het liefst rondom de kleinere dorpen zodat die ook leefbaar blijven en het voorzieningenniveau gehandhaafd blijft. Inwoners zien liever dat het buitengebied (zoals laanboompercelen) wordt gebruikt om nieuwe woningen neer te zetten. Een minder groot deel van de inwoners ziet hoogbouw ook wel zitten, als woningbouw maar niet ten koste gaat van bestaand openbaar groen. Ook vinden inwoners het belangrijker dat er in nieuwe wijken ruimte is voor openbaar groen en voorzieningen, dan dat er zoveel mogelijk woningen worden gebouwd. Nu verdwijnen er soms voorzieningen uit de kleine dorpen waardoor het karakter anders wordt. Inwoners willen graag dat de dorpen leefbaar blijven door voldoende voorzieningen en dat het dorp voor iedereen is.

Welvaart en welzijn

Welvaart (werkgelegenheid, inkomen en bezit) en welzijn (lichamelijke en mentale gezondheid, ontmoeting en verbondenheid) sluiten elkaar niet uit. Ze zijn beide belangrijk en vullen elkaar aan. Inwoners geven in grote meerderheid aan dat de gemeente meer aandacht moet geven aan welzijn als we in 2050 prettig willen blijven leven in Neder-Betuwe.

Meer groen en voorzieningen

Inwoners willen in de toekomst ook vooral ruimte voor openbaar groen, commerciële en maatschappelijke voorzieningen in de dorpen.

Minder ruimte voor parkeren, wegen en bedrijven

Ten opzichte van groen en voorzieningen willen inwoners voor parkeren, wegen en bedrijven minder ruimte in de dorpen. Inwoners zien in de toekomst het liefst veel ruimte voor natuur, fruitteelt en recreatie in het buitengebied. Inwoners willen in de toekomst minder ruimte in het buitengebied voor infrastructuur, de laanboomteelt en opwek van hernieuwbare energie.

Dilemma 2: balans tussen welvaart en welzijn

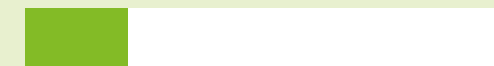
Welvaart (werkgelegenheid, inkomen en bezit) en welzijn (lichamelijke en mentale gezondheid, ontmoeting en verbondenheid) sluiten elkaar niet uit. Ze zijn beide belangrijk en vullen elkaar aan. Maar welke van de twee vraagt wat u betreft de meeste aandacht van de gemeente als we in 2050 prettig willen leven in Neder-Betuwe?

Welzijn zou meer aandacht van de gemeente moeten krijgen dan welvaart.

79,5% (206 keuzes)

Welvaart zou meer aandacht van de gemeente moeten krijgen dan welzijn.

20,5% (53 keuzes)

Zelfvoorzienend met energie

Inwoners willen niet dat Neder-Betuwe niet een netto-leverancier van hernieuwbare energie wordt voor andere gemeenten, maar dat Neder-Betuwe alleen zelfvoorzienend is door hernieuwbare energie. Inwoners vinden het wel belangrijk dat de gemeente een grote rol heeft in het rekening houden met de volgende generaties als een goed rentmeester zodat het in de toekomst ook nog prettig leven is. Inwoners willen ook graag dat de gemeente meer inzet op veilige en comfortabele fietsverbindingen en minder op autoverbindingen.

Initiatief aan de samenleving, faciliterende rol gemeente

Inwoners zien in de toekomst een gemeente voor zich die vooral faciliterend is en initiatieven vanuit de samenleving ondersteunt. Inwoners en ondernemers moeten vooral veel ruimte krijgen om zelf initiatief te nemen en dingen te realiseren. Zo moet de gemeente overheidsgeld niet gebruiken om economische activiteit te stimuleren. Inwoners zien wel een rol voor de gemeente om zaken te organiseren die inwoners niet alleen kunnen organiseren, zoals wegenaanleg, veiligheid, onderwijs en zorgvoorzieningen.

Tegengaan armoede en eenzaamheid

Inwoners vinden het ook belangrijk dat de gemeente een actieve rol speelt in het voorkomen dat inwoners in armoede of eenzaamheid terechtkomen, of dat inwoners niet mee kunnen doen.

Sociale voorzieningen belangrijk

Inwoners vinden de komst van een gezondheidscentrum erg belangrijk. Ook geven inwoners aan blij te zijn met buurtsportcoaches en sociaal maatschappelijk werk. Inwoners zijn grotendeels bereid bij te dragen aan het realiseren van bepaalde zaken zoals sportvoorzieningen, bibliotheken en dorpshuizen, en dan vooral in de vorm van vrijwillige inzet. In mindere mate zijn inwoners ook bereid meer belastinggeld te betalen als het maar duidelijk is wat het oplevert en het transparant is. Er zijn ook inwoners die niet meer belastinggeld kunnen betalen, daar moet ook rekening mee worden gehouden.

Koesteren vrijwilligers

Inwoners zien in de toekomst graag dat de gemeente minder aanbodgericht werkt, maar onderzoekt wat de vraag is onder inwoners. Inwoners geven aan dat het belangrijk is als de

gemeente nog meer de inzet van vrijwilligers waardeert, bijvoorbeeld door ze in het zonnetje te zetten met een speld of door mantelzorgers een dagje uit cadeau te geven en ze een dag te ontlasten.

Ook een inwoner gaf later per mail nog feedback op de gespreksavond:

‘Graag wil ik u complimenteren met deze geslaagde gespreksavond, maandagavond. De toepasselijke vraagstellingen en de uitwerking, het verslag hiervan, gaven een goed en duidelijk beeld.’

Dilemma 3: Rol van de overheid

Welke rol verwacht u van de gemeente richting inwoners, ondernemers en organisaties en waarop ligt wat u betreft meer de nadruk richting 2050?

Een gemeente die vooral het initiatief uit de samenleving stimuleert en ondersteunt.

66,8% (173 keuzes)

Een gemeente die veel zelf realiseert en daar ook de middelen (geld en personeel) voor moet hebben.

33,2% (86 keuzes)

Maatschappelijke partners

Een selectie van maatschappelijke partners is ook uitgenodigd mee te denken over deze Toekomstvisie. We zijn ons er zeer van bewust dat we maatschappelijke partners hard nodig hebben om onze doelen en ambities waar te kunnen maken. We hebben geprobeerd een brede vertegenwoordiging van maatschappelijke partners bij elkaar te brengen. We zijn blij dat dit is gelukt.

Goede samenwerking met gemeente

Maatschappelijk partners geven aan dat ze blij zijn met de samenwerking met de gemeente. Dat geldt voor zowel de partners in het sociaal domein, als vanuit het fysieke domein en ondernemers. Met elkaar weten we meer en kunnen we meer inwoners bereiken.

Een maatschappelijke partner gaf over de gespreksavond de feedback:

‘Dit is de eerste keer dat ik zie dat er door een gemeente integraal wordt nagedacht over het vormgeven van de samenleving samen met inwoners en maatschappelijke partners. Erg positief!’

Vast aanspreekpunt

Het is belangrijk voor maatschappelijke partners om een vast aanspreekpunt bij de gemeente te hebben. Het helpt daarbij niet als er veel inhuur bij de gemeente werkt. Sommige maatschappelijke partners vinden nog wel eens dat de gemeente weinig bestuurskrachtig is. Vanuit doelen de juiste prioriteiten stellen is daarom belangrijk naar de toekomst toe.

Richting geven

Maatschappelijke partners hebben ook behoefte aan een toekomstvisie met duidelijke richting, zoals bijvoorbeeld de mate van groei en hoe we die met elkaar kunnen gaan vormgeven. Maatschappelijke partners spelen hier graag een rol in, zowel in het vormen van het beleid als in het realiseren.

Spanningsveld wat betreft groei

Bijvoorbeeld beleid om te zorgen dat starters hier kunnen blijven wonen. Maatschappelijke partners zien wel een spanningsveld als het om groei gaat. Groei geeft meer druk op de grondmarkt, maar bij een dorps karakter horen ook agrarische activiteiten. Die komen onder druk te staan door hogere grondprijzen.

Maatschappelijke partners zien ook de noodzaak om te groeien omdat dit voorzieningen faciliteert en zorgt voor levendige en leefbare dorpscentra. Een mix van gestapelde appartementen met daaronder detailhandel en zorgvoorzieningen helpt daarbij.

Maatschappelijke partners pleiten ook voor het opnemen van ruimte voor maatschappelijke voorzieningen in nieuwe wijken, zoals voldoende ruimte voor kinderopvang. De kinderopvang betaalt zichzelf wel, maar er moet wel ruimte voor worden ingetekend.

Maatschappelijke partners zijn groot voorstander van meer investeren in preventie in het sociaal domein. Het is beter te voorkomen dan te genezen. Dit gaat uiteindelijk veel kosten besparen voor de gemeente. Dit geldt voor zowel de ouderenzorg als voor het jongerenwerk.

Een maatschappelijke partner gaf tijdens de gespreksavond de feedback:

‘Compliment voor gemeente: deur staat altijd open.’

